

Karl Öhlander
Kansli- och utvecklingschef
Kommunledningskontoret
+46 8-581 692 14
karl.ohlander@upplands-bro.se

Datum 2017-01-03 Vår beteckning KS 16/0396 Er beteckning Ju2016/07760/L6

Valnämnden

Remiss SOU 2016:71, Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten

Förslag till beslut

Valnämnden överlämnar kommunledningskontorets förslag till remissyttrande som sitt remissvar till Justitiedepartementet.

Sammanfattning

2015 års vallagsutredning har haft i uppdrag dels att se över hur omval kan genomföras snabbare än i dag, dels att överväga hur skyddet för valhemligheten kan förstärkas. Förslaget har sänts på remiss men inte till Upplands-Bro kommun. Kommunledningskontoret föreslås att Upplands-Bro kommuns valnämnd trots detta yttrar sig om förslaget.

I förslaget föreslås att eventuellt omval ska hållas så snart som möjligt efter ordinarie val, att nya partier och kandidater inte ska kunna föreslås till omvalet och att handläggningen av eventuella överklaganden rörande omvalet ska effektiviseras. När det gäller skydd av valhemligheten föreslås att valsedlarna ska finnas innanför valskärmarna.

Kommunledningskontoret har inga synpunkter när det gäller de förslag som lämnas rörande bättre hantering av omval, däremot finns ett flertal synpunkter rörande förslaget om ökat skydd av valhemligheten genom förändrad hantering av valsedlar och valskärmarna. Kommunledningskontoret ser här stor risk för ökade kostnader för kommunen, bemanningssvårigheter, risk för kö och dessutom ökad risk för manipulation av valsedlar.

Beslutsunderlag

- Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse den 3 januari 2017
- Remissyttrande angående SOU 2016:71
- SOU 2016:71, Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten

Ärendet

Regeringen beslutade den 29 oktober 2015 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att överväga och lämna förslag till hur omval ska kunna genomföras snabbare än i dag samt att överväga och föreslå förändringar i fråga om hur valsedlar tillhandahålls i anslutning till röstmottagningsställen.

I uppdraget har ingått bl.a. att analysera och ta ställning till hur bestämmelserna om att utöva rätten att rösta och att delta som kandidat i ett omval bör ändras

för att förutsättningarna vid omval ska bli i princip desamma som vid ordinarie val. Utredningen har även haft att överväga och lämna förslag till en tidsfrist för genomförande av omval som ska vara så kort som det är praktiskt möjligt. Utredningen har vidare haft i uppdrag att analysera och ta ställning till hur kraven kan skärpas på sättet att tillhandahålla valsedlar i anslutning till ett röstmottagningsställe.

Snabbare omval

Utredningens utgångspunkt är att ett omval ska vara ett omval i egentlig mening, så långt detta är möjligt. Det betyder att förutsättningarna vid ett omval ska vara så lika de som gällde vid det ordinarie valet som möjligt. Ju närmare i tiden det ordinarie valet ett omval kan hållas desto bättre är utsikterna att den utgångspunkten kan upprätthållas. Samtidigt måste ett högt och jämlikt valdeltagande eftersträvas liksom ett säkert genomförande. Ett omval bör därför alltid hållas så snart som det är praktiskt möjligt och lämpligt. För att uppnå en sådan ordning föreslår utredningen vissa förändringar i vallagen i förenklande och effektiviserande syfte.

Förstärkt skydd för valhemligheten

Valsedlar ska enligt nuvarande ordning tillhandahållas väljarna genom att de läggs ut på en lämplig plats i anslutning till ett röstmottagningsställe. Där ska väljaren förse sig med valsedlar för att sedan bakom en valskärm lägga en valsedel i ett valkuvert.

Utredningen har gjort bedömningen att kravet på att val ska vara fria och hemliga i stort är tillgodosett genom nuvarande valsystem. Det kan dock förbättras. Utredningen anser att den ordning som därvid bör eftersträvas ska vara så okomplicerad som möjligt och ska göra det enkelt för väljaren att bevara valhemligheten.

Valsedlar ska finnas innanför valskärmen

Utredningens förslag innebär att valsedlarna ska tillhandahållas genom att de placeras innanför valskärmarna. Den lösningen ställer krav på andra slags valskärmar än de som används i dag. Exempelvis kan det bli aktuellt med valskärmar som har tre sidor och med utrymme för valsedlar samt med möjlighet att dra för bakom väljaren.

Valnämndernas kontroll över ordningen vid röstmottagningsställena stärks

Under utredningen har framkommit att en del av kritiken mot systemet härrör från situationer som berott på köbildning vid röstmottagningsställena eller annan oordning. Arbetet vid röstmottagningsställena kan alltså stramas upp. Ytterligare förbättringar kan också göras beträffande information och utbildning i frågor som rör valhemligheten för såväl röstmottagarna som för väljarna.

Kommunledningskontorets synpunkter

Kommunledningskontoret väljer att inte lämna några synpunkter på utredningens förslag rörande snabbare och effektivare omval. Däremot lämnas synpunkter på förslaget på ökat skydd för valhemligheten.

Höga kostnader för utbyte av valskärmar

I utredningen förs ett resonemang om de ökade kostnader ett utbyte av alla valskärmar kommer att medföra och de upphandlingar som behöver genomföras.

Kommunledningskontoret ser att de kostnadsökningar förslaget medför för kommunerna underskattas av utredningen. Skärmarna ska upphandlas och även om detta samordnas med andra kommuner är det betydande kostnader. För Upplands-Bro kommun med nuvarande 14 vallokaler med i genomsnitt sex skärmar per lokal handlar det om ett byte av 84 skärmar. Med utredningens uppskattade kostnad per skärm medför detta ökade kostnader för kommunen med 504 tkr. Tyngre och större skärmar medför också andra krav på lagerlokaler och logistik kopplat till flytt och möblering. Även detta kommer att medföra ökade kostnader för kommunen.

Kommunledningskontoret anser även att utredningen underskattar behovet av vallokalernas utformning för att möblera med de nya valskärmarna. Redan idag finns det utrymmesbrist i flera av kommunens vallokaler och de nya skärmarna kommer att medföra att vissa lokaler inte kommer att kunna fungera som vallokaler om kraven på tillgänglighet ska kunna upprätthållas.

Utredningen belyser behovet av att det statliga valanslaget höjs för att kompensera kommunerna för de ökade kostnaderna. Kommunledningskontoret ser däremot en stor risk i att kostnaderna kommer att underskattas. Det finns dessutom stora svårigheter i att ta fram ett rättvist fördelningsystem på grund av kommunernas väldigt olika förutsättningar. Tydligast är detta när det gäller lokalbrist och lokalkostnader.

Ökat behov av röstmottagare

För att kunna upprätthålla ordningen bland valsedlarna i vallokalen när dessa placeras bakom varje skärm, krävs en ökad bemanning. Redan med nuvarande system för valsedelshantering är det ibland svårt för röstmottagarna att ha full uppsikt över valsedlarna.

För att klara uppgiften att ha full kontroll över vallokalen bedömer utredningen att det skulle behövas två ytterligare personer per vallokal. För Upplands-Bro skulle detta innebära 28 ytterligare röstmottagare.

Utredningen tar höjd för denna kostnad, men kommenterar inte de svårigheter som finns att bemanna dessa uppdrag. Redan idag är det omfattande bemanningsarbete att hitta lämpliga kandidater som röstmottagare, särskilt svårt är det när det gäller att hitta kandidater till förtidsröstningslokalerna där det krävs mer långvarig bemanning.

Kommunledningskontoret ser här en tydlig risk med att det kommer att bli stora svårigheter att uppnå och säkerställa en trygg bemanning i vallokalerna.

Risk för manipulation

Vid förra allmänna valet fanns tydlig misstanke om att det förekom manipulation av valsedlar och valsedelsställ. Bland annat misstänktes det att partiernas sedlar medvetet sammanblandades för att förvirra väljare. Det förekom också att vissa partiers valsedlar helt togs bort av personer som ville störa valprocessen. Även med ökad bemanning och kontroll av valsedlar mellan varje väljare, finns det med det föreslagna systemet ökad risk för att manipulation kan påverka väljaren.

Risk för köbildning

Med nuvarande system och en effektiv hantering i lokalerna har köerna kunnat minimeras vid kommunens vallokaler. Ökad kontroll av valsedlarna bakom valskrämarna mellan varje väljare kommer att innebära ökade väntetider för att gå bakom skärmen och rösta. Detta kommer med stor sannolikhet att innebära risk för köbildning till lokalen. Erfarenheter från andra länder visar att köbildning kan medföra att vissa väljare väljer att avstå från att rösta, något som kan få stora demokratikonsekvenser.

Barnperspektiv

Ett fungerande valsysteem främjar demokratin i samhället, detta har positiva konsekvenser även för barns rättigheter.

Kommunledningskontoret

Maria Johansson

Kommundirektör

Karl Öhlander

Kansli- och utvecklingschef

Bilagor

1. Remissyttrande

Beslut sänds till

- Svaren bör lämnas både på papper (fyra exemplar) och sändas **elektroniskt i Word-format** till ju.l6@regeringskansliet.se. **Ange diarienummer.**

Valnämnden

Karl Öhlander
Kansli- och utvecklingschef
Utvecklingsstaben
08-581 692 14
Karl.ohlander@upplands-bro.se

Datum
2016-01-03

Vår beteckning
KS 16/0396

Ju2016/07760/L6

Finansdepartementet

SOU 2016:71, Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten

Remissyttrande

Upplands-Bro kommuns valnämnds synpunkter

Upplands-Bro kommuns valnämnd väljer att inte lämna några synpunkter på utredningens förslag rörande snabbare och effektivare omval. Däremot lämnas synpunkter på förslaget rörande ökat skydd för valhemligheten.

Höga kostnader för utbyte av valskärmar

I utredningen förs ett resonemang om de ökade kostnader ett utbyte av alla valskärmar kommer att medföra och de upphandlingar som behöver genomföras.

Valnämnden ser att de kostnadsökningar förslaget medför för kommunerna underskattas av utredningen. Skärmarna ska upphandlas och även om detta samordnas med andra kommuner är det betydande kostnader. För Upplands-Bro kommun med nuvarande 14 vallokaler med i genomsnitt sex skärmar per lokal handlar det om ett byte av 84 skärmar. Med utredningens uppskattade kostnad per skärm medför detta ökade kostnader för kommunen med 504 tkr. Tyngre och större skärmar medför också andra krav på lagerlokaler och logistik kopplat till flytt och möblering. Även detta kommer att medföra ökade kostnader för kommunen.

Valnämnden anser även att utredningen underskattar behovet av vallokalernas utformning för att möblera med de nya valskärmarna. Redan idag finns det utrymmesbrist i flera av kommunens vallokaler och de nya skärmarna kommer att medföra att vissa lokaler inte kommer att kunna fungera som vallokaler om kraven på tillgänglighet ska kunna upprätthållas.

Utredningen belyser behovet av att det statliga valanslaget höjs för att kompensera kommunerna för de ökade kostnaderna. Valnämnden ser däremot en stor risk i att kostnaderna kommer att underskattas. Det finns dessutom stora svårigheter i att ta fram ett rättvist fördelningssystem på grund av kommunernas väldigt olika förutsättningar. Tydligast är detta när det gäller lokalbrist och lokalkostnader.

Ökat behov av röstmottagare

För att kunna upprätthålla ordningen bland valsedlarna i vallokalen när dessa placeras bakom varje skärm, krävs en ökad bemanning. Redan med nuvarande system för valsedelshantering är det ibland svårt för röstmottagarna att ha full uppsikt över valsedlarna.

För att klara uppgiften att ha full kontroll över vallokalen bedömer utredningen att det skulle behövas två ytterligare personer per vallokal. För Upplands-Bro skulle detta innebära 28 ytterligare röstmottagare.

Utredningen tar höjd för denna kostnad, men kommenterar inte de svårigheter som finns att bemanna dessa uppdrag. Redan idag är det omfattande bemanningsarbete att hitta lämpliga kandidater som röstmottagare, särskilt svårt är det när det gäller att hitta kandidater till förtidsröstningslokalerna där det krävs mer långvarig bemanning.

Valnämnden ser här en tydlig risk med att det kommer att bli stora svårigheter att uppnå och säkerställa en trygg bemanning i vallokalerna.

Risk för manipulation

Vid förra allmänna valet fanns tydlig misstanke om att det förekom manipulation av valsedlar och valsedelsställ. Bland annat misstänktes det att partiernas sedlar medvetet sammanblandades för att förvirra väljare. Det förekom också att vissa partiers valsedlar helt togs bort av personer som ville störa valprocessen. Även med ökad bemanning och kontroll av valsedlar mellan varje väljare, finns det med det föreslagna systemet ökad risk för att manipulation kan påverka väljaren.

Risk för köbildning

Med nuvarande system och en effektiv hantering i lokalerna har köerna kunnat minimeras vid kommunens vallokaler. Ökad kontroll av valsedlarna bakom valskrämarna mellan varje väljare kommer att innebära ökade väntetider för att gå bakom skärmen och rösta. Detta kommer med stor sannolikhet att innebära risk för köbildning till lokalen. Erfarenheter från andra länder visar att köbildning kan medföra att vissa väljare väljer att avstå från att rösta, något som kan få stora demokratikonsekvenser.

Bengt Johansson (S)

Valnämndens ordförande